

TIDEVARVET

N:r 4: 1929

Veckans ledande artikel behandlar remissdebatten under rubriken *Surogat*.

Den nuvarande ramen sprängd ansluter sig även till remissdebatten i vad den berörde frågan om en ny försvarsutredning.

Tidevarvet omnämmer i detta nummer även de motioner som väckts i denna fråga, liksom andra motioner som vi anse vara av vikt och intresse och vars öde vi därför om möjligt kommer att följa.

Kerstin Hesselgrens motion, i andra kammaren väckt av Agda Östlund och Olivia Nordgren, om *Samhällsarbete för folkhälsa* på två linjer, upplysning och lagstiftning, anföres i sin helhet.

Elin Wägner skriver om *Syndabockarna*.

Kyrkoherde Sam. Thysells värdefulla och välkomna arbete om *Kristendomen och arbetarrörelsen* anmälas av C. H. under titeln *Ett spännande ämne*.

En av *fredsrörelsens* förkämpar, miss Marie Butts från Genève har i ett föredrag i Stockholm framlagt några efterföljansvärda synpunkter på *Fredsarbetet i skolorna*.

En av *Tidevarvets* medarbetare, J. B. H. skriver en aktuell och inspirerande artikel om *Råkost* i *Sverige och U. S. A.*

Uppskjut ej

att prenumerera på *Tidevarvet* för 1929. Pris helår (52 nummer) 6 kr. Utlandet 7.50 vid prenumerationsdirekt i expeditionen. Postgiro 1544.

De expeditionsprenumeranter, som *icke önska Tidevarvet* i fortsättning, ombedes meddela detta.

I annat fall kommer tidningen som vanligt och prenumerationsavgiften emottas vid lägligt tillfälle.

Syndabockarna

Av ELIN WÄGNER

När vi icke själva vilja ta på oss en börda eller en botgöring, utvälja vi en syndabock därtill. Detta gamla och beprövade medel känner man igen, även när det frälsningsökande folket är en kongressförsamling, boken en förhandlingsordförande, och öknen utbreder sig utanför gränserna för en fredsförening.

På Frankfurterkongressens sista dag gällde det att diskutera åtgärder att möta den fara som hotade med den moderna krigföringen. Då ryckte kommunisterna in i församlingen, anmände sig som talare i diskussionen och förklarade att den enda möjligheten att förhindra utbrott av nationella krig vare att störta det kapitalistiska samhället. Men eftersom de maktägande icke lära motståndslöst finna sig i en sådan procedur, måste man ta risken och möjligheten av inbördes krig. Pacifisternas ansträngningar vore lika välmående som verkningslösa. Ja, de skadade snarare än gagnade i den mån de lyckades trubba av massornas kampvilja genom att förespegla dem att det finns en väg till fred som går utanför revolutionen.

Inte alla kongressdeltagare sade sig gott, denna dust med kommunisterna måste utkampas. Somliga sade sig i sin obehagskänsla över att kommunisterna dominerade de avslutande förhandlingarna: detta hade kunnat undvikas, om vi haft en skickligare ordförande. Man kan inte låta bli att smälte en smula över detta resonnement. Ty även om en mindre impulsiv förhandlingsledare kunnat ge det hela ett lugnare förlopp, så kunde dock ingen auktoritet, ingen sinnensnävaro eller ordförandeklocka i världen ha bringat detta problem ur världen, därför att det är ett av de mest brännande av alla.

Men om man småler, så är det med största förståelse för den svagheter som uppenbarade sig i flykten från problemet och valet av syndabock. Ty det är minnsatt inte så lätt. Låt oss tänka oss situationen sådan den bör te sig för en medlem av frankfurtergruppen, en dam ur ett bildat och förmoget samhällsskikt. Hon har slutit sig till Kvinnoförbundet för fred och frihet därför att fredssaken varit henne en stor och helig sak, därför att »alla vilja fred» och blott behöva upplysning om krigets ohygglighet och fördelen av att avstå från detsamma. Av dessa skäl och i känslan av sina förpliktelser som kvinna och möder är damen ifråga entusiasmerad för den blivande fredskongressen och medlägger i det förberedande arbetet möda, kostnad och en del moraliskt mod. Under kon-

ferensen rullas det oklara begreppet fredssaken upp, dissekeras, analyseras och befinnes bestå av en rad invecklade politiska, sociala och psykologiska problem. »Alla-vilja-fred»-föreställningen löser upp sig och dunstar bort. Man behöver kanske inte byta ut den mot »alla vilja krig». Men man tvingas tydligen att säga: vissa raser, vissa stater, vissa befolkningsgrupper måste skydda sin ställning genom att ha sådana maktmedel i sin hand att de därmed avskräcka andra raser, andra stater, andra befolkningsskiften från att frigöra sig ur detta övervälde och själva tillägna sig makten. Krig önskas blott av primitiva folk eller av primitiva element inom civiliserade folk. Men ingen av dem som äga en på våld uppbyggd maktställning att försvara, vilja avstå från möjligheten att få hota med krig, därest man kommer dem för nära. Möjlighet att hota med våld vilja också de ha, som hoppas erövra sig frihet och makt samt i tredje och ofarligaste rummet de, som vilja skydda sitt nationella oberoende.

När nu vår Frau Kommerzienrätt insatt detta, måste hon gå vidare och erkänna att denna metod att sköta spelet mellan raser, folk och klasser med våld såsom ultima ratio, kan

forts. s. sid. 4.

O N T

Ibland kan en mycket liten granat komma jorden att renna inför ens ögon. Om den lilla granaten är ett stickprov.

I den så kallade speletsartikeln i N. D. A. står det i dag tisdag så här: "Fröken Hesselgrens förtrodda lade i att åter och åter framlägga sin plan om undervisning i fosterfördrivning åt unga flickor".

Efter som fröken Hesselgrens motion i detta nummer av *Tidevarvet* återges i sin helhet, behövs ju här inga ord spillas på att söka vederlägga lögnen — eller kanske den kallas ets skämt.

Men som stickprov uppkallade dessa ord många andra stickprov, och dessa små granater fick jorden att öppna sina inandömen. Jag insåg, att det är sådant som går i folk och regerar världen. Varför? Jo därför att lögnen kanske i alla tider för att gå i folk fumnit på som osvikligt medel att klä sig i fariseiens mantel. Inget imponerar som den. Inget är människor så radda för, inget böjer de sig så obehängt för.

Ju större lögnen är — dess mäktigare axlas i denna världens fariseiska manteln. De två bli till ett och — underligt nog — den rösten som talar ur denna kombination är ofta räddhet. Borde de inte aktiva sig. Men det förklarar de tydligen inte.

Ge akt på en sak: en äkta mänsklig, om aldrig så tafatt, klumpig, ohänslerlig eller raffinerad, kan aldrig bli rädd. Men i våra oäkta ögonblick riskera vi det, alltid och överallt, på de mest överraskande ställen.

Så står det alltså till. Lögnen, med råhetens röst — öklthetens tomma intet alltså — regerar världen genom detta knep, att den klär sig i fariseiens imponerande dräkt.

Rörelser — låt oss inte ta som exempel kristendomen — kan kanske något mindre förvirrande kommuniceras — frambringa ur de stora djupen för att säga ett ord om verkligheten, hejda sig, och ordet dör på tungan. De måste ju, de som andra, ta till lögnens språk och råhetens röst för att imponera. Men så länge de blott dåligt kan axla fariseiens mantel imponera de också dåligt. Lögnen blir lättare genomskådad och råheten mera hörbar.

"Det är tillvarons första evangelium, att en lögn kan inte vara alltid", säger Carlyle. Alltid — hur långt är det? Ar det ett ingenting, är det slut i dag, här mitt ibland oss och överallt, där ett åkthetens ord faller och en åkthetens handling sker. Så var välkommen, dag — du nya dag — du arbetad med din alltid samma lösn: frihet åt fångna och förtryckta, syn åt de blinda, ett glatt budskap åt de fattiga.

Honorire Hermelin.

Ett spännande ämne

Kristendomen och arbetarrörelsen måste vara ett oerhört spännande ämne för en bok. Med den starka färg som våra föreställningar skänka dessa båda ord, se vi i ett ögonblick synen av två makter förskansade i skilda fästena. Och med hela vårt intresse fångat vid spelet — innerst kanske samspelet? — dem emellan, måste vi ju fråga: hur skall detta sluta.

I en avhandling, som kom ut i höstas, har kyrkoherde Sam. Thysell behandlat detta i verklig mening aktuella ämne. Boken har till under rubrik. En undersökning om kristendomens ställning till det ekonomiska livet och ett försök till prövning av arbetarrörelsens innebörd utifrån kristna principer.

En framställning av det väsentliga i dessa problem måste ha en stor uppgift som kunskapskälla, när man betänker i vilken grad vi alltjämt låta oss förvillja av övsentligheternas brokiga hölje.

I kyrkoherde Thysells bok framtråda synpunkterna på flera sätt klara och tillrättalagande och låta sjunka i skuggan osäkert och felaktigt färgade föreställningar. Han har gjort ett mycket värdefullt arbete genom att samla det omfattande materialet och på nytt framställa det, delvis i ny belysning. Det blir på detta sätt åtkomligt för ytterligare stora grupper av människor.

Måttstocken vilken man fått att mäta med, utan risk att mäta fel, ligger i Guds rikets ideal. Liksom Guds kärlekens vilja syftar till frigörelse av människor till gemenskap med bröderna, så måste allt i världen tjäna detta syfte. Detta är så ofta bortglömt eller aldrig lärt. Vi lämna så ofta stora grupper av intressen utanför en värdesättning efter sådana mått, stora grupper av intressen som få leva sitt eget obundna liv. I stället för att underordnas Guds riket som det högsta värdet, flyttas de upp på rangskalan och ta den högsta platsen i vårt liv. Där kunna vi inte längre regera dem, de få en dämonisk makt över oss. Kyrkoherde Thysell tar upp ett gammalt klangrikt ord just för att beteckna dessa intressens fristående makt och vädighet i förhållande till oss människor. Han kallar dem dämonier.

I nuvarande tid ha stora områden av det ekonomiska och politiska livet på detta sätt ställts som självständiga värden inför oss. De ha blivit självändamål. De tjäna intet högre syfte och böja sig inte inför högre värden. Faran för dämonierna hotar varhelst vi släppa lösa penninglystnad, maktbegär, nöjes hunger att inta en härskande plats i vårt liv.

Det typiska för kapitalismen är ju just dess fristående ställning som ett värde i och för sig. Det ligger i själva dess natur, att förväret och framgången för dem som tjäna den, är det självständiga målet utan hänsyn till om det gagnar medmänniskornas bästa.

Men med den utgångspunkten, att allt i världen är avsett att tjäna människorna i gemenskap med varandra, står det klart vilken väldig missuppfattning av tillgångarnas användning, som ligger i antagandet av detta system. Ett förvaltande av gåvorna måste vara den rätta formen för besittande. Och detta gäller både jord och andra världsliga rikedomar. Men med denna förvaltarante följer också denna uppfattning, att rätten

glatt prat om mat

hör man i de familjer som köpa

Konsum

Billiga och sunda varor i sunda butiker.

Forta. s. sid. 4.

Samhällets arbete för folkhälsan

Här nedan anföras i sin helhet två motioner med samma motivering, som av fröken Kerstin Hesselgren väckts i första kammaren. av fru Nordgren och fru Ostlund i andra. Motionerna ha nu dragit i riktning...

Det torde utan tvekan kunna sägas, att arbetet för folkhälsan är en av våra viktigaste och mest grundläggande samhällsuppgifter. Även om detta länge varit ett erkänt faktum, är det dock först i vår tid man kommit till insikt om vilka stora möjligheter, som stå oss till buds när det gäller att påverka folkhälsan. Denna större klarhet och våra ökade möjligheter medföra ett ökat ansvar. Vårt ansvar inför folkhälsan skärps ytterligare genom den ökade samhällsbetydelse, som varje individ har under nuvarande förhållanden. Den låga nativitet och längre livslängd som karaktäriserar vår tid i jämförelse med föregående århundraden, gör ju att varje enskild människas fysiska och psykiska beskaffenhet får ökad samhällsbetydelse. Till vårt moderna vetande har kunskapen om miljõns oerhörda inflytande på den uppväxande individen, till godo och ondo. Det måste därför vara en oavslutad samhällsplikt att med alla till buds stående medel arbeta för en god kroppslig och andlig miljö för det uppväxande släktet. Många och mycket i tidens egen beskaffenhet bidraget till ett ytterligare understryka vikten av sådant arbete för folkhälsan. Vår tid är till ytterligare rörlig och påträngande. En storförlod av intresser förmedlas till alla unga genom tidningar, böcker, biografier och radio — problem och svårigheter möta oändligt varje ung människa. Dessa problem och svårigheter skärpas ytterligare genom den nu rådande ungdomsarbetslösheten. Samtidigt hava många fordom bindande förbud förlorat sin auktoritet. Tvånget har löst sig för frihet, en frihet, som löper fara att bli till självsvald och laglöshet, om den ej upplyses om sina gränser och sitt ansvar.

Samhällets arbete för folkhälsan måste alltså följa två linjer: upplysning och lagstiftning. Vi sätta med avsikt upplysning först, därför att vi äro förvisade om, att den betyder mest. Genom en klok och vederhäftig upplysningsverksamhet har man möjlighet påverka de unga under en mottaglig period och motverka skadliga inflytelser i tiden och sådan upplysning bör enligt vår uppfattning kunna föstra människor till att frivilligt underordna sig en sund lagstiftning. I ett fall har vårt samhälle redan

hr Lövgrens (8) med instämmande i motionerna yrkande av hr Selberg (1) m. fl., att riksdagen ville som län till det planerade företaget, som skulle övertaga Sandviks slagerverk på Ssekår i nordvästnordnäs kommundel bevilja 400.000 kr.

I motion i första kammaren av fröken Hesselgren (1v) och andra kammaren av fru Nordgren (1) och fru Ostlund (2) föreslås styndsamt utredning angående de äldre kommunala utgångna barnskolorna; pensionsförhållanden.

Frysikthet ölmora person som Adolfs tyngsarbete bör kunna intagas på övervåringsanstalt, anser hr Petren (8), varför han motionerar om att detta måste beaktas vid blivande lagförslag.

Fredsarbetet i skolorna

Fredsarbetet i skolorna — den rubriken möter man numera ofta i tidnings- och tidskrifter. Och man identifierar lätt rubriken innebörd med en historieverksamhet, där sanningsskrivet får vika för rädslan att blotta seklers krigsvarna och därigenom befasta dogmen om krigets outrotlighet. En helt annan tolkning av fredsarbetet i skolorna gav miss Marie Butta, lärare vid Jean-Jacques-Rousseau-Institutet i Genève, i sitt föredrag på Pedagogiska sällskapet i Stockholm lördagen den 19 januari. Öppna på vid gavvel skolrummens fönster, säger hon till lärarna, låt "världen" strömma in och låt tidspendolen förutsättningslöst få dryftas i en den omotliga rättsviss atmosfär. Ty endast det att den nya generationen i tidig skolliv får ställa världsproblemen under sitt samvetes oförskadade synvinkel, kan göra den immun mot den krigspsykos, som ger de medvetet finansiellt krigsintresserade så oödesdig grepp om otaliga vanareagerande människoköjalar.

Med glädje konstaterar miss Butts esperantos tilltagande utbredning i folkskolorna. Om esperanto gjordes obligatorisk i all världens folkskolor, vad mycket vunnit för freden, säger hon.

Hon visade också på andra i skolorna tillgängliga medel att avhjulpa den brist på förståelsen för folkemellan, vars yttersta konsekvens är krig. Man kan, säger hon, vilka beundran för frammande folks konst, litteratur, natur och psykiska särdrag. Man kan betona det helas vinst av delarnas ölktheter i stället för att, som ofta förekommer, uppdras det egna på bekostnad av "de andra". Man kan ivra för umgänge och utbyte olika länders skolor emellan. Man kan rikta in barnens sinne på samhällslikt och lära dem förstelse för ölkinnades såväl politiska som religiösa situation.

Man inte bara k n göra detta, säger miss Butts. Man bör. Och man bör göra det i samförstånd och samarbete med föräldrarna. Ty vilken skrämmande myndighet kan väl som maktfaktor mäta sig med kombinationen föräldrar-lära, dessa den unga generationens inriktare. Myndigheterna imponera med sin övervägande gudrike-dom, men de senare smida sina vapen av levande materia.

E—a R.
stälter för erforderlig utbildning av redan i tjänst varande lärare. Sakkunniga påpekade även (sid. 147, punkt 25) vikten av att åtgärder vidtogs för utarbetande och utgivande på statens bekostnad av dels lämpligt avfattade flygblad rörande vissa sexualhygieniska frågor, dels en broschyr behandlande de smittosamma könssjukdomarna som de viktigaste sexuella spörsmål i övrigt. Även här har så vitt vi veta inte åtgjorts. Särskilt känbar är denna brist på vägledande skrifter för ansvarskännande föräldrar i deras handledning av det uppväxande släktet.

Tala med vår Wizard fotspecialist
om Ni har något ont i Edra föter och ben. I tag närmare reda på, hur det låta, böjliga och metallösa Wizard-fotödet verkar. Alla råd och upplysningar lämnas kostnadsfritt. Tel. 66 03.
Lagerens Kungälv, 4. andra huset fr. Stureplan.

Råkost i Sverige och i U. S. A.

Då råkosten i samband med de norrländska näringsförhållandena kommit på tal, erinrar jag mig hur vi i min barn- och ungdom fylldt det säkert då lika stora behovet av vitaminer genom divers råkost, som stod en till buds.
Uppfödda i en avlagren bergsbygd med odlingsförhållanden, som jag föreställer mig vore tämligen lika de norrländska, vankades i vår tidiga barndom inga andra grönsaker än morötter och vikkil. Morötter i rätt tillstånd kommer jag ej ihåg som någon delikates. Däremot höll jag mig alltid framme, när vi skulle ha vitkålssoppa och snattade stora stycken av de råa bladsläktena, som jag ännu minns smakade söta och saftiga. Senare anlade min mor, som var en ivrig råkostdriven, både frukt- och grönsaks-trädgård, och då blev råa arter min specialitet. Men det var ju sommarat, och de långa vintrarna tordade även sin edokta näring. Jag och en av mina syskon funno den i råa risgryn, medan en annan av syskonen njöt av ångpreparerade havregryn. Att risgrynen vore av det möjliga slaget och ej skalade, kommer jag ännu ihåg. Likaså att det beredde oss en njutning, som vi sätte långt före karameller och annat snask. Det börde till vanligheten att i vissa tider gingo med en strut risgryn i fickan, varur vi stärkte oss med en liten näve då och då. Tuggningen var ganska provände, men någon instinkt sade oss tydligen att den måste försägra omsorgsfullt. En annan barnunge, dock mindre än vi — snattade jag med alla möjliga och omöjliga tillfällen. Att rå dag är begärlig för både barn och vuxna torde vara känt.

På våra knastade vi oss över den första gräslöven. Nykramt smör med gräslök, det smakade gudsomligt!
Liksom norrlänningsarna tyckte vi mycket om salt mat. En annan av mina råa delikateser från barndomen var saltad, rökt fåröbge, s. k. föl, ju torrare ju bättre. Även salt sill i råa tillstånd uppkattades mycket. Både färskt och sullen togos helst som "melannd", när ingen såg hur jag frossade. Att denna saltbarnung måste ha stått i något samband med ostillredastillande diet antag jag därav, att jag senare aldrig lidit av sådan. Men så har jag också alltid östt stålla om att grönsaker och frukt haft en mycket stor plats på mat-bordet.

Vid ett besök i Amerika förra året fick jag en liten inblick i vilken betydelse man där skänker råkosten, naturligtvis som följd av den där mycket energiska vitaminpropagandan. Hur långt man kommit i hemmen hade jag ej många tillfällen att iakttaga, men beaktande för upplysningen och intresset för frågan, torde vara att restaurangerna till alla måltider servera råkost av ett eller annat slag.

nings- och förberedelseår hinner den ena årsklassen efter den andra av ununga att komma ut i världen och möta de svårhanterliga sexuella problemen i de flesta fall utan någon vägledande vederhäftig upplysning, till stor skada för folkhälsan. Men samhällets arbete för folkhälsan sker även genom lagstiftning. Med blick för detta har riksdagen under det sista årtiondet tagit upp till revision den ena efter den andra av de lagar som beröra folkhälsan för att omgestalta dem efter den nuvarande tidens krav och synpunkter. Vi påminna om den nya aktenslagslagen, om barnavårdslagarna, om lagen om åtgärder mot utbredande av könssjukdomar. Andra hitörande områden äro för närvarande föremål för utredning, såsom underlag för ny eller reformerad lagstiftning: nämligen lösdriktlagen i vad den gäller prostitution, steriliseringsproblemet, frågan om moderskapsförsäkring och bättre vård åt fattiga och mindre bemädlade barnaföderskor. Ytterligare tvende hitörande områden synas emellertid oss vara i tvingande behov av en allsidig och fördomsfri genomarbetning för att kunna utrona i vad dessa områden är den bästa möjliga till folkhälsans främjande. Vi avse den s. k. preventivlagen och lagbestämmelserna om fosterfördrivning. Det torde ej vara nödvändigt gå in på en närmare diskussion om den nuvarande lagstift-

För motgånglet kommer knappast något annat än frukt ifråga. Trots den rika tillgången på frukt inoon landet kunna ej priseterna betecknas som låga — man "skryddar" sig ju genom tullen. Men i ett land där fjörtiofjärta äro så höga hindrar ej priset en konsument att tillfredsställa ett behov som han anser förefinnas. Därför börjar man så gott som över hela linjen sin dag med ett litet glas apelsinsaft. Den som ej gillar apelsinsaft tar ett äpple eller en skivad banan som oftast ätes till de även hos oss numera valfria veteförgörarna.
Till lunch — under affärskvarten — lever man mycket på sandwiches, de dubbla smörgåsarna med mellanlägg, de dubbla "en minna", som en smörgälsfabrik annonserar. Till vilket mellanlägg man än väljer följer alltid salladsbål. Även osten är omgiven av sina gröna blad utan tillsatt av vare sig salt eller fettkärl.
Den amerikanska hushållskulturen i till utseendet närmast likt våra vittkålssallader, fast och knaprig, betydligt överlägsen den i odl. Enligt vad jag hört är denna Experimentalfältet ha börjat öka samma sort här, vilket säkert kommer att uppskattas, när den kommer i handeln.

Så är det middagen. Här förekommer ofta att mllet börjar just med en stor klyfta sallad, gärna i någon utstyrel, "dressing", vanligen endast vniagre, olja och litet tomatpuré. Råa vikkil skäres i mycket fina strimlor, "klläs" med några droppar olja och vniagre och kommer fram som första rätt tillsammans med smör och bröd. Blekselleri, långa härliiga mörka genomsklirt vita, serverade ut naturel är en annan omyxling. Eller man får en stor skiva mellet att börja med. — Vanligen sätes råkosten, liksom vattensallad, smör och bröd, fram så snart man tagit plats och börjat titta på matsedeln.
Men det kan också finnas olika "ingresser" att välja på. Stående är frukt-sallad. Råa äppel, apelsiner, ananas, skurma i tärningar och serverade i glas. — Som regel ätes all frukt i U. S. A. till måltiden eller före densamma i stället för till efterrätt.

Hur djupt grönsaks- och fruktätandet trängt in i det allmänna medvetandet fick jag ett litet prov på när jag vid ett tillfälle tillbakavände till fört lärovidla spenat-bok som börde till min rätt. Kyparen väddade till mig att ej lämna dem orörda med orden: "Men det är mycket nyttigt för Er!"

Ett dylikt påpekande av en kypare tycker jag är mycket beaktansvärd för amerikansk restaurangkultur. Liksom för amerikansk upplysningsverksamhet över huvud.
Ty vad som gäller näringsfrågorna gäller i stort sett alla de frågor, vilkas betydelse man föll upp ögonen för.

J. B. H.
nogens brister. Betydelsefullt för närvarande är, att få fram en all-sidig utredning av härmed sammanhängande problem, så att det blir möjligt att med folkhälsans som vägledning vederhäftigt fatta ståndpunkt till en revision av lagbestämmelserna ifråga.
Att en dylik utredning är av behovet påkallad torde stå klar för de flesta då det är allom bekant, att de to sista åren i hög grad aktualiserat just dessa frågor och kastat in nya synpunkter, vilkas betydelse för lagstiftningen ej utan vidare kunna förnekas. Den enhälliga opinionsyttringen från vederhäftigt läkarhåll som framkommit i den offentliga diskussionen och i tryck, kan ej heller längre lämnas obekant, lika litet som den samlade kvinnoopinion, som med all större fasthet påfordrat en vederhäftig undersökning av dessa spörsmål.
Betydelsen av att lagar bringas i överensstämmelse med det allmänna

TORPEDO SKRIVMASKINER
VIETWERKE A.-G. FRANKFURT. M.-PDELMHEIM
MASKINAGENTUREN FRYKE & BIR
STOCKHOLM TEL. 50.618

